

Numărul 31.

Oradea-mare 2/4 august 1898.

Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Influența femeii asupra moravurilor.

— Conferință ținută la Ateneul din Bacău la 26 Maiu an. c. —

Doamnelor și domnilor,

Este foarte îndrăzneț să pășesc eu, a cărei profesie nu este a vorbi în public, la tribuna aceasta, de unde bărbați literați, savanți, ne-au dat atâtea învățături relevătoare, de unde sufletul setos pentru nobil și frumos, respiră interpretarea opurilor nemuritorilor genii, ca floricea roaua dimineții.

Ca femeie, ca mamă de familie, am înse teren de a face reflecții.

Aceste reflecții cari îmi vijeie în cap, de pare că e un roi de albine, mi-ar plăce să le pot tălmăci, arzând de dor să găsesc un ecou în inimile dvoastre.

Căci toate aceste reflecții, idei, gândiri, dorințe își au isvorul în imensa mea inbire ce o simt pentru a doua mea patrie, pentru scumpa țară Românească. (Aplause.)

Me consumă dorul, cum să o vęd mare, tare și puternică; cum aș vedé-o ridicată la nivelul cultural al celorlalte state europene.

Dar o rëndunică nu face vară, și vorbele se duc în vânt. Câte odată inse vântul capricios ridică pe aripile sale flusturate o semință, care avënd norocul să cadă în sol fructifer, aduce roade dneđeșci.

E drept că sala de conferință este un sanctuar și masa — cu oficialul pahar cu apă — un pedestal, unde numai doue divinități au loc: Literatura și Știința. Dacă cu tesa mea me abat de la aceste doue divinități — speranța, aceasta sublimă consolătoare a suferinșilor — me face a crede că nu comit un sacrilegiu, și me face să sper în binevoitoarea dvoastre indulgință, doamnelor și domnilor, față de conferența mea modestă.

Literatura! o iubim, o adorăm cu toții, căci ea este oglinda, unde ni se reflectează lumea internă,

lumea sentimentelor omenirei. Dar să încerc a analisá istoria ei, ori să încep a definí influența ei asupra vieții și a desvoltării naționale, poate aș stérni impregiuru-mi valurile furtunoase ale criticeii.

Cultul acestei divinități este chiemarea preoșilor ei aleși, hirotonisiți.

Știința!

Ce sânt gândurile omenești în fața ta?!

Umbre, fantoame!

După părerea indiferenșilor pentru problemele științei, ea trebuie lăsată savanșilor și — paianginilor Academiei. Dar cu toate că e o legiune numărul indiferenșilor, cu toate că pușini se interesează de științe, foarte mulți fac ađi filosofie vrënd nevřnd, scrutând și espiicând enigma ce se numește: „a fi“ căutând destinul în univers, căutând resonul lucrurilor.

Ferice de aceia, cari au partea divină să înțeleagă frumuseșile științei, să simtă vibrașionile etherului, cari constituesc lumina.

Lumina este ađi suprema divinitate, la care ne închinăm, cătră care ne ridicăm sufletele avide, să o pētrundem, să-i simșim razele calde, consolătoare în negurile pessimismului și scepticismului în care ne sbatem.

La lumină inse, știința ne conduce.

Și nimic nu e mai greu de înțeles, decât aceea ce nu șcim, precum nimic nu e mai simplu decât aceea ce șcim.

Cari vor urmă focarul științei, se vor ridică treptat în sferele-i senine, departe, unde adevěřul luminează sufletul și conșciința.

Și după cum spune marele Lamartine „La conscience est la loi des lois“.

Știința ne arată, că ori ce existență în natură are rașionea sa de a fi, și ori ce creatură cât de neînsemnată își găsește fericirea în exercișiu facultășilor.

Creașionea — aceasta poemă grandioasă — a inzestrat omul cu facultăși, cari dacă ar fi cultivate

prin o educație rațională — el ar fi un cap de operă, fără seamăn. (*Aplause.*)

Omenirea înseamnă n'a atins încă sfera luminoasă la care aspiră. Sîntem încă departe de acea sferă intelectuală, luminată, de acea cultură perfectă, care imprimă principiile universale ale adevărului și binelui. Pentru cunoașterea acestor principii absolute, cari constituiesc morala lumii, cari trebuie să fie busola către fericirea omenească, ne mai trebuie o muncă penibilă.

Un exemplu admirabil de laboare pentru dezvoltarea culturii înalte ne dau Englezii și Germanii.

Cu toate că aceste două popoare s'au ridicat până acum mai sus pe acest nivel, ele sînt prea bine conștiente cât de mult le mai trebuie până la o perfecțiune culturală.

Ele merg înainte cu făclia civilizației, propagând principiile înalte ale etice, umanitatea, dreptatea și evangelia iubirei. Filosofii și pedagogii lor cei mari ca Herbert Spencer, Samuel Smiles, Fichte, Fröbel, congresiștii, conferențieri — căci aceste la Englezi și Germani nu mai sînt corbi albi — jurnale, reviste, toți cu toții au acelaș scop sfînt, soluția greii probleme sociale, ridicarea culturii prin — educație. Educația trebuie să ne fie călăuză, traversînd epoca în care trăim. Epoca în timpul cătră trăim nu e decât un moment în eternitate, — momentul actual nu e decât poarta prin care viitorul se precipită către trecut.

Epoca noastră e plină de luptă, luptă pentru existență și luptă pentru lumină.

Dar „vivere est militare“ după Seneca.

Dacă am putea trăi după axioma filosofilor cari propagă iubirea și sinceritatea, traiul pe pămînt ar fi un veritabil eden.

Timpul și societatea de azi înseamnă sînt caracterizate prin hipocrisie, și așa și civilizația este o spolia care numai puțin dacă o sgarii, ne arată — lutul brut.

Ce foc sălbatic arde încă sub masca culturii în inimi și suflete, ne o dovedesc mai eclatant evenimentele recente din camerele austriacă și franceză, afacerea Dreyfus, nenorocitul duel din capitala noastră, războiul sîngeros dintre Greci și Turci și actualul război dintre Americani și Spanoli.

N'o să analizăm aceste întimplări cari ne demonstrează în ce stare primitivă se află încă sufletul omesc, nefiind aici locul de a ne înrola între curtenitorii șiretei și bătranei „Dna Politică“.

Dacă ținem un popas în șborul timpului și privim linia ce am parcurs, nu putem fi de loc mândri de nivelul cultural ce am atins. În loc să savurăm victoria inteligenței care înlesnește tot mai mult contactul între popoare; în loc să ne apropiăm cu iubire unii de alții, în loc să se derime bara prejudețiilor seculare; vedem principiile civilizației călcate în picioare și focul urei aprins.

Pe tot locul ură de rasă, ură de clasă, ură de religie, ură de națiune. (*Aplause.*)

„Ura și invidia oamenilor arată ce nefericiți sînt ei“ — spunea Shopenhauer.

Ce fericit ar fi individul, dacă societatea s'ar putea emancipa de sub prejudeții; dacă în loc să nutrească ură, ar nutri iubirea, interesul prietinesc către de aproapele seu.

„Că de multe se poate omul lipsi, numai de om nu“ a scris filosoful Börne într'una din scrisorile sale celebre.

„Iubește pe de aproapele teu ca pe tine însuși“

este dogma și celui mai mare filosof din lume — a lui Isus Christos, care cu aceasta dogmă a pus baza creștinătății.

Și aceasta dogmă este principiul fundamental al educației.

Cine poartă în inimă dorința binelui public, și binele națiunii sale, trebuie să cunoască principiile acestor pe cari se bazează soluția problemei care agită acum spiritele serioase, ca o fluctuație turmentată, problema educației care are o importanță așa imensă în teoria destinului omesc.

Și fiind că omul este faurul sorții destinului seu, prin indiviși cari compun societatea, se îndreaptă soarta națiunii.

Ca să ne putem înșiră între națiunile culte, ca să avem autoritate ca națiune peste șapte țeri și șapte mări, ca să putem câștiga stima lumii, atât prin valoare intelectuală, cât și materială: trebuie să ne ocupăm serios și noi Românii de problema educației, ca prin aceasta să formăm din copiii nostri, caractere de om, și caractere de cetățan. (*Aplause.*)

Căci numai o națiune care are între fiii se caractere, poate fi mare și puternică.

Ca să fii caracter *cinstit*, *corect*, ca să pricepi viața națională, să știi îndeplini datoriele de cetățan: trebuie să ai o educație basată pe *principii*.

Incomparabilul spirit „Voltaire“ spunea: „l'homme n'est né avec aucun principe, mais avec la faculté de les recevoir tous“.

Educația este baza binelui valorii și puterii unei națiuni. Este cauza popoarelor spre sfera civilizației, de unde știința își întinde lumina sa caldă peste omenire, precum își întinde soarele în dimineață de primăvară, prin covorul seu splendid aurit, peste pămînt.

Știința dă cheia la deslegarea problemei vieții; ea ne dă cheia la toate fenomenele sociale și aceste sînt fenomenele, sînt manifestările cele mai complete ale vieții. Și nu pot fi pricepute decât numai de aceia cari cunosc legile dezvoltării intelectuale și cari legi trebuie observate în educație.

Educația nu se poate ocărui fără cunoștința acestor legi, cărora trebuie să se supună evoluția inteligenței copilului.

Educația înseamnă este un rezultat care nu se obține numai prin studiul cărților, — de și studiul e singurul izvor al unei valori intelectuale — ei constă din cunoașterea principiilor ei. Principii de sentimente normale, de onestitate, cari trebuie imprimate în suflet și inimă de la cea mai fragedă copilărie.

Opera educației trebuie să fie luminată de bunul simț al părinților, căci cea mai bună școală pentru formarea unui caracter este casa părintească. (*Aplause.*)

Caracterul este oglinda gândirilor și sentimentelor în care se reflectează trăsăturile nobile și urite ale unei om, ca și într'un loc cristalin, frumusețile și adâncimile peisagiului ce-l înconjoară.

În cele mai multe cazuri *caracterul* este rezultatul efectelor din lumea esternală, mediul social avînd înrîurire mare asupra dezvoltării lui. De multeori este influențat de direcțiunea ce primește în școală de la profesor, care ca Deul Atlante ține pe umeri soarta popoarelor.

(Finea va urmă.)

NELI I. CORNEA-MIȘCI.

N e b u n i e .

„Ca luntrea, care,
„Departa-n mare,
„Într'o furtună s'a răsturnat ; —
„Tot astfel dorul
„Mi-a dus amorul
„Pe marea vîetii, — și la-'nnecat.

„Spre nemurire,
„Vis de iubire,
„Puteam în tine nădăjdui.
„Ađi, am durerea,
„Nemângăerea
„Și disperarea de-a vîetui.

„Cer! stele! lună!
„Soartă nebună,
„Care-'ntr'o noapte ne-ai despărțit!
„Lăsați o rađă
„Pe sîn să-mi cađă
„Și să me-'njunghie ca un cuțit!..“

In largul mării, sub luna plină, —
Pe când în maluri
Bat albe valuri, —
O arătare, cântînd, suspină.

E o nebună. E o copilă.
A ei durere
Să-și curme cere.
O! ajutați-i! Fie-ve milă!..“

HARALAMB G. LECCA.

C u g e t ă r i .

Natura a ăis femeii: „fi frumoasă dacă poți, fi înțeleaptă dacă vrei, dar în tot cazul trebuie să fi considerată“.

*

Cu cât o femeie își iubește soțul, cu atât ea poate să-l puie pe cale bună; cu cât un soț își iubește femeia, cu atât o face să părăsească calea cea bună.

*

E mai lesne să câștigi bani decât să-i păstrezi.

*

Mai bine este să fii puțin sficios, decât prea îndrăzneț. O persoană sficioasă, dovedește prea multă modestie, pe când o alta îndrăzneată arată că e lipsită de acest frumos și prețios dar.

*

Cele mai mari calități, fără discreție, pot deveni fatale celor ce le posed.

Cuibul cu ouă roșii.

— Basm. —

(Fine.)

Nu merse înse mult și se întelni cu un călător, care părea a veni din departe, căci hainele îi erau acoperite cu praf. El stătù în loc și-l întrebă :

— Băețăș frumos, băețăș frumos, n'ai puté să-mi spui, dacă este în pădurea asta vre-un isvor; vin de tot de departe și sînt mort de sete.

— O, dle dragă, — ăise copilul, — vino numai cu mine înděrēt, că dăm numai decăt de un isvor limpede ca roua, și rece ca ghiața.

Băiatul și porni vesel înainte spre isvor, la care ajunseră numai decăt. Călătorul nostru beu, beu nu glumă, căci eră vreme de când răbdă de sete, apoi ăise cătră copil :

— Dđeu să-ți poarte de grije, dragul meu, așă multă apă bună n'am beut de mult. Și acuma, fiul meu, să-ți dau și eu ceva ca respłată, că ai vrut să te întorci cu mine, să-mi arăți isvorul.

Atunci scoase de sub manteaua ce avea pe el, un cuib frumos, cu totul și cu totul de aur, în care erau doue-spre-ăcece ouă roșii.

— Ține, băețăș frumos, acest cuib cu aceste doue-spre-ăcece ouă roșii, pe cari le poți luá fără teamă, de oare ce din ele nu ar eși nici odată pui și pe cari le poți duce bolnavei tale mame, fără teamă, că va fi nedrept chiar cătră o păsăruică.

Băețășul uimit nu putu ăice de ocamdată nimic, apoi cađu iute în genunchi ăicînd :

— Cine ești tu? Nu poți fi decăt Dđeu, căci numai el le șcie toate. Și băețășul începù numai să îi să-rute genunchii.

Călătorul ridică pe băiat în sus și binecuvîntându-l cu amîndoue mînilé ăise :

— Fericiți sînt cei ce cred fără a cercetá, căci a lor va fi împărăția cerului. — Apoi adăogă :

— Acum, fiule, spune-mi ce dorești mai mult în lumea asta și ți se va da, căci ți pot da avere, ranguri, frumusețe, în sfērșit ori ce vei dorí.

Băețășul se mulțumi a respunde :

— Doamne! să vėd numai pe mama sănătoasă și să pot lucrá, ca să aibă cu ce se hrăni din ce voi căștigá.

— Atăta dorești numai? — întrebă călătorul mirat, care nu eră altul decăt Dđeu.

— Numai atăt Doamne! și voi fi foarte mulțumit.

— Ei bine, copilul meu, fiind că ești un copil cum rar se mai găsesc în ăiua de ađi pe pămînt, dorința ta va fi implinită și încă cu prisos.

„Acuma ia acest cuib cu ouă, pe cari le vei duce mamei tale, căreia vei spune ce te voi invěșá eu să faci, numai bagă de samă, să nu uiți nimic din ce-ți voi spune :

„În noaptea când va fi să invieze fiul meu, veți aprinde luminarea ce ții în mână și pe aceasta, — Dđeu scoase atunci de sub mantă luminarea ce dase băiatul cu puțin înainte moșului, — și fiind că casa voastră e în dosul bisericeii, veți puté lesne auđi când va strigá popa „Christos a inviat“. Atunci tu și mama ta veți luá câte un ou din cuib, le veți ciocni amîndoi, ăicînd după datină cuvintele obiėnuite. Apoi după ce le veți mîncá, ve veți puté culcă în pace. Celelalte ăcece ouă ce vor mai rămăné în cuib, să le păstrați ca ochii din cap și numai atunci spargeți câte

unul, când tu, sau ai tei, veți fi la o nevoie mare și atunci, ce veți dori, se va împlini. Acum, — dîse scoțînd și un bîț de subt mantă, — ține și bîțul ce ai dat moșului, care am fost tot eu, pe care-l binecuvîntez să aibă puterea, cât va fi în mînile tale, să aducă „Pacea” în țară, în care vei intra și pe care o vei stăpîni. — Cuvintele din urmă nu prea le înțelese băiatul. — Mai pe sus de toate te povățuesc, fiule, că nici în bine să nu uiți pe Dîeu, dacă vrei, să nu te uite nici el pe tine.

Bietul băiat uimit de cîte îi spusese, cădî la pămînt vrînd să îi sărute picioarele, înse Dîeu se făcuse nevădît. Cu toate astea el tot aridică mînile cătră cer și mulțumi fierbinte celui ce vede și aude toate...

Pe urmă băiatul luă drumul spre casă, unde povestii mami-si din fir în ață toate cele întemplate.

Biata mamă, fără să se mai îndoiască și cu siguranța că toate se vor întempla astfel, mulțumi celui a „Tot putinte”.

În noaptea Învierii urmară mamă și fiu după învîștură.

A doua zi, când se sculară, toate erau schimbate prin puterea lui Dîeu.

Mama eră de tot sănătoasă.

Părăgina de casă, unde ședuseră, eră schimbată într'un palat de casă inconjurată cu o grădină frumoasă cu fel de fel de flori și cu pomi, — băiatului îi plăceau foarte mult florile și păsărelele, — și în pomi cântau fel de fel de păsări.

Apoi casa eră plină de lucruri scumpe. Pe o masă întinsă erau bucate peste bucate; pînă și cozonaci calzi erau pe ea.

Băiatul eră mare de tot; și voinic, și frumos, de credea că e rupt din soare, nu alta.

Pe urmă în odae erau și pentru mamă și pentru băet, fel de fel de haine; și de boeri și mai de negustori și de țărani, dar ei de și acum bogați: nu le purtau pe nici unele mai cu drag, ca pe cele sătenești.

Trecuseră astfel cîtiva ani și mama cu băiatul tot nu încetau să mulțumească lui Dîeu de bunătățile ce le dase.

Tot pe timpul acela se încinsese într'o țară de tot depărtată de aceea unde trăia mama cu băetul, o bătaie crâncenă de tot între creștini și păgâni. Când se începuse bătaia credeau toți, că creștinii vor birui numai decât pe păgâni. Cum și erau să creadă altfel, pe cîtă vreme creștinii erau nu șciu de cîte ori mai mulți la număr ca păgânii; pe urmă aveau arme, bani și unde mai puneți, că erau și creștini.

Cu toate astea lor le eră numai pielea botezată, căci pe întins de lume nu mai găsia o țară, în care să fie mai mulți oameni, începînd de la împărat, cari să nu vrea să aibă habar de Dîeu și de cele sfinte. Cum înse fără voia lui nu se face nimic, trebui s'o pățească și împăratul nostru.

Bătaia tinu mari de vreme; când credea împăratul, că ha! ha! va birui, atunci mîncă bătaie mai bună. În sfîrșit lucrurile ajunseră așa de departe, încât nu mai lipsia mult, ca să cadă toată țara, care eră foarte întinsă, subt păgâni.

Bietul împărat ce să facă; acuma se rugă el și la Dîeu, dar de, eră cam târziu. Într'o zi desnădăjduit de tot, aleargă la un învîștat mare, care cetia în stele și îl rugă, să caute cu deamăruntul, care e cauza

că pierde mereu și să îi spue de nu vede vre-un mijloc, prin care ar puté birui.

Învîștatul caută, caută și în urmă cu multă greutate puté da peste pricină. Când veni împăratul după respuns, învîștatul îi spuse:

— Ei, înălțate împărate! numai atunci poți puté câștigă, când s'ar găsi în ținutul ăsta, sau în altul, un om, care atât în bine, cât și în reu, să nu fi cărtit nici odată în contra lui Dîeu.

Se dete numai decât de veste în toate părțile, că unde se va găsi un asemenea om, să vie la curtea lui și de va puté câștigă bătaia, îi va da pe fata lui de nevastă, chiar dacă acel om ar fi din popor.

Trecură zile peste zile și un asemenea om nici chip să se ivească.

Lupta eră din ce în ce mai înverșunată, păgânii incongiuraseră acum și cetatea și toți vedeau bine, că trebuie să cadă în mîna păgânilor.

În noaptea, în care păgânii își făceau plan cum să între a doua zi în cetate, băiatul văduvei vîdî în vis din nou pe Dîeu, care îi dîse:

— Scoală-te de grabă, ia-ți bîțul și oule și te du cu ele în cutare și în cutare loc, căci tu ești acela care va scăpa pe creștini din mîna păgânilor, în care stau să cadă. Ca să poți ajunge mai curînd, — căci timpul grăbește, — sparge înainte de plecare un ou din cele deșce, gîndindu-te, că cum se sparge oul de lesne, așa să fii tu de curînd acolo. După ce vei ajunge, învîrtește de trei ori bîțul și isbînda va fi gata. Nu uită înse nici când vei fi împărat, că este un alt împărat, care e mai mare, decât toți împărații lumii.

Băiatul se trezi numai decât din somn, spuse mami-si ce a visat și numai decât făcu ce îi spusese Dîeu. Mai iute ca gîndul fu în tabără, unde cum învîrți bîțul de arin de trei ori, păgânii remaseră de tot învinși și creștinii furé scăpați prin credința unui om.

După ce se isprăviră toate, se făcură pregătiri pentru nunta băiatului cu fata de împărat. Înainte de nuntă înse, băiatul spuse la curte, că el a fost sătean și toate cîte i se întemplantă, apoi adăogă, că numai așa se învoește să ia pe fata împăratului de nevastă, dacă poate veni și mama lui, care e îmbrăcată tot ca țărancele și care își păstrase toate obiceiurile sătenești, ca să șeață cu ei la curtea împăratească.

Învoirea se făcu numai decât, căci împăratul n'ar fi lăsat pentru nimic în lume un astfel de ginere de la mîna.

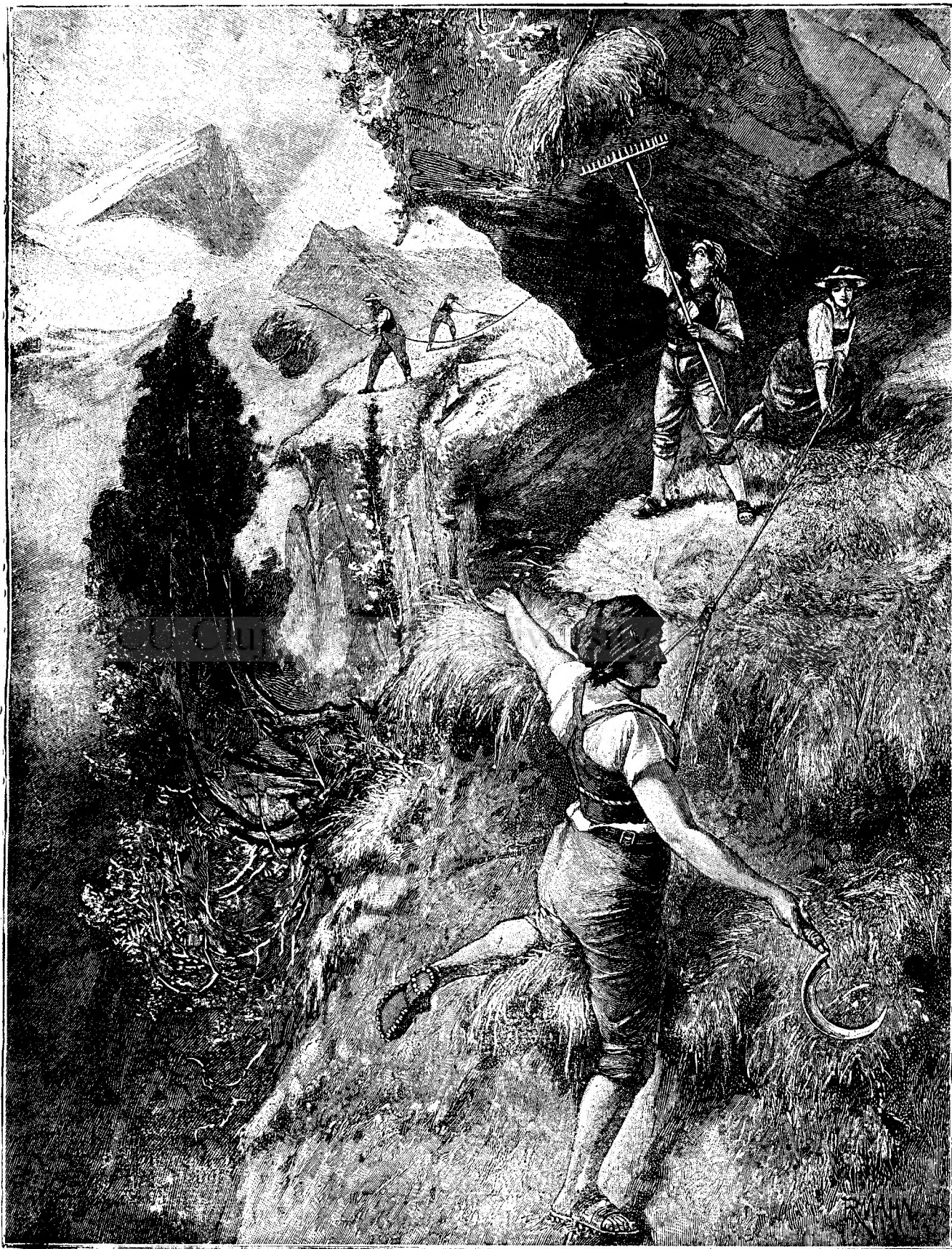
Băiatul sparse numai decât al doilea ou și pînă ai bate în palme și veni mama.

Nunta se făcu, și ce fel de nuntă, de s'a dus vestea în toată lumea. Băetul văduvei și fata de împărat avură mai mulți copii, care mai de care mai cuminte.

Biata mamă a trăit tot fericită pe lîngă copiii ei, și împăratul care în urmă credea în Dîeu, a lăsat la moartea lui pe ginere-seu moștenitor la tron, — de și avea și el băeți; — care am auđit, că e și ađi tot împărat, de vîdît cu ochii înse nu l-am vîdît, căci țara lui e departe de nu poți ajunge pîn' acolo nici pe jos, nici călare.

A. SANDA.

ADUNAT DE FÊN ÎN ALPI.

Întârziat.

*De multe ori când plin de doruri
Spre lunci din cameră-mi priviam,
Seriam c-o piatră din inelu-mă,
În dragoste vre-un vers pe geam.*

*Dar într'o țî izbî 'n fereastră
Un ram de-al toamnei vînt bătut,
Și sub ruinele de sticlă
Ori care strofă s'a perdut.*

*Doar pe-o burată nesfărmată
Am mai cetit îndușoșat,
De-o sară din copilărie,
Pribeagul rim: „întârziat.”*

TRAIAN MIHAIU.

Sermanul Petru.

Der Peter spricht leise vor sich her
Und schaut betrübt auf Beide:
»Ach! wenn ich nicht garzu vernünftig waer,
Ich thät' mir was zu Leide«.

H. Heine.

Prin vorbe dulci, prin strînsete de mână, prin înțelesul privirilor și a suspinelor voce ș-au legat credință și s'au despărțit. Ea a ramas acasă lângă mamă-sa cea slăbuță și săracă, iar Petru a plecat în lume.

În val-vêrtejul lumii pentru cea de-acasă s'a luptat. Și oameni mulți și rei a întîlnit. Munca lui cinstită cu sudalme i s'a resplătit. Dar n'a luat în samă lătratul laș al cânilor, ci a dat înainte, tot înainte, căci chemare avea de împlinit. Și bine șciea, că cerul ori cât ar fi de încropit, totuș se va răsbună odată și pentru el; credea că totuș va vedé și el odată azurul drag al bolții cereșci.

Dar vremea grea nu mai voiă să înceteze. Dilele din negre ce erau se făceau mai negre. Hidoasele miserii și grigile țilei de mâne creșceau, — niște grigi ca monstri cei rinjiți din miez de noapte. Și în dreapta lui și în stînga lui cădeau ortacii, istoviți de muncă, iar cei nemunșiți se înălțau prin violenții, prin intrigi, ură și prin reutate multă. Dar bietul Petre se târăia mai departe sub greutatea crucei vieții, și focul cel mare și sfânt din inima lui îi dedea putere și viață. Noaptea perna cu lacrimi o udă cu lacrimi de dor, iar în vis împletiă cunună de aur, cununa viitoriului ei și al lui.

O, e grea lupta vieții. Nădejtile, dragostea, voința sînt mari virtuți, puternice arme în această luptă.

Cu ele ești viteaz și ai puté să sfarmi jgheaburi uriașe și să arunci în haita dușmanilor Da, de-ai cunoașce această haită, dacă ea te-ar atacă fătîș și dacă ai fi pus în fața unei puteri la fel cu tine! Înse cănii pe furiș te mușcă; miseria e un dușman ce pe furiș te roade; cursele pe furiș ți se pun. E un clandestin dușman acesta, un năprasnic bălaur cu sute de capete. Și cum țilele poveștilor s'au dus, iar feții frumoși de odinioară nu mai pot reteză aceste capete ce varsă foc și aduc stricăciune multă, — te opui zădarnic dușmanului teu. Scris este, ca reul să biruiască asupra binelui, virtutea să fie ingenunchiată, păcatul să stăpânească și omul să cadă, — om fiind.

Cădută-a și Petru, — om fiind. Meschinăriile dușmanului necunoscut l-au biruit și doborît atunci, când de țintă mai aproape se credea. Și 'n giurul lui rîdeau dușmanii și în rîsul lor eră croncănitul corbilor nesațioși. În urma lui cănii lași hăuliau, iar spurcatul bălaur vărsă foc și pucioasă. . . .

*

După doi ani eră pe drumul cătră casă. Unica bogăție ce o ducea din lumea largă, eră cunoașcerea omenirei. În inimă avea chipul slăvit al celeia de-acasă, de lângă mama ei slăbuță și săracă, iar în sufletul amărit avea ruinele nădejtilor, urmele visurilor zădarnice. Dorul de ea îl munciă și eră fericit în gînd, că ea-l va așteptă ca durerile să i le aline cu șoapte dulci și blânde mîngăieri, ca să-l primească tovarăș al miseriei și să-i mai resplătească reul îndurat între streini. Nădăduia, că laoltă vor creă din miserie și chinuri un raiu modest, și când vor plînge amîndoi vor plînge și lacrimile din obraz și le vor sărută și mâna în mână lupta vieții le-ar fi mai ușoară.

Ajuns în capul satului, se aședă obosit pe rozor și privi asupra luncii înflorite. Erau pare aceleași flori de-acum doi ani, miile de romonițe cu iubiții lor fluturași și oacheșele mierioare, ce șerpuiiau de-alungul păraielor. Și toate floricelele și rugul din cărare pe care cantă și acum cristeiul, îi rechemau clipitele dulcelui trecut. Ciurțile din coaste și jeluitoriul fluer al păstorului, cântul mierlei și al cucului din crîng, îl făceau să uite sbuciumările dureroase din străinătate

*

Petru se duse la isvor ca să-și mai recorească fruntea și bieteles tîmple și să aștepte apusul soarelui, căci nu voiă să între cu țiva 'n sat, ca să se sgăure oamenii la dînsul, să vadă pe truditul călător. De mult nu mai văduse dulcele apus de soare, de mult nu mai ascultase necontenita țirăire a greerilor și vecinicul quarx, quarx, brechechex al broașcelor din tîu. De mult nu mai văduse lanurile de grău mînate de vînt, închinându-se pare că cu evlavie înaintea razelor soarelor ce apune.

Culese un mînunchiu de mierioare, florile ei iubite, și după ce înserase cu binele, o luă încet pe cărarea de după grădini. Trecu pîrlazul și se cobori prin grădina lor la vale . . . Eră liniște în curte și 'n grădină și Lușă, cățelușă nu lătră, ci se gudură veselă în giurul lui, — nu-l uitase.

În casă ardea lumina, dar ușa tinții eră încuiată. Petru își lipi urechia de ușa și ascultă și inima-i bătea nebună. Deosebî șoapte înăbușite . . . auđi rîsul . . . rîsul cel vechiu . . . dulce . . . cu sughiț. Ascultă mai departe . . . tremurînd ascultă și cunoscu o voce de bărbat. Eră vocea vecinului Gheorghe, — ce-o fi

căutând Gheorghe la ele în casă... pe vremea asta... și ușa încuiată!?

Pe Petru îl prinseră floruri și inima i se părea de-odată despicată în două prin săgeata bănuelii. Pumnii i se înțeștau la gândul că și ea a trecut în tabăra celor haini. Ii venia să sfarme ușa cea închisă și să intre ca să se răfuiască cu acest Gheorghe, care i-a furat cel din urmă razim al vieții...

Se apropiă de fereastră și prin geam vădă pe Gheorghe ședând pe vatră și ținând în brațe pe necredincioasa. Sărmanului Petru i se slei sângele, i se întunecă vederea și timpit de durere cădă pe podmol.

Când se deșteptă, lumina eră stinsă, șoaptele și risul incetaseră. Lângă Petru stetea Lușa, gudurându-se, ea singură nu-l părăsise. Sărmanul se ridică, ștergându-și șiroiul de lacrimi, puse pe fereastră mănunchiul de mierioare, giugiuli pe Lușa în semn de remas bun și plecă prin grădină în sus. În fundul grădinei e cimiteriul. Aici îmbrășișă crucea părinților lui, morți de multă vreme, și cu pași grei plecă din nou în larga lume...

În urma sărmanului Petru broașcele din tēul cel din capul satului cântau cântecul vechiu: quarx, quarx, brechehex.

FIDELIO.

Trandafirul.

Trandafirul, după cum a ăis un mare botanist, este mai mult făptura omului decât a naturei. Trandafirul din timpurile vechi nu semēnă de loc nici la culoare nici la miros cu trandafirul nostru de ađi, care este podoaba cea mai încântătoare a grădinilor noastre.

Este interesant deci de a urmă cursul ăesvoltării acestui rege al florilor, în mii și mii de veacuri.

Geologii, ale căror științe se întind până în cele mai îndepărtate timpuri, pe cari nici nu le putem cuprinde cu mintea noastră, au descoperit urme de trandafiri în formațiunile de cărbuni și prin aceasta au adus dovadă că trandafirul există și în timpurile vechi.

Documente vechi despre existența trandafirului s'au găsit în munții Altaiei și Asia centrală, la mormintele Tsudilor, de acum 5000 de ani, după cum ne spune și savantul etnograf Gobineau. Aici s'au găsit monede de argint, pe care erau imprimați trandafiri.

Trandafirul e foarte mult cultivat și îngrigit în Persia. Istoricii germani Carol Rilles ne spune: În nici o țară din lume nu se cultivă trandafirul ca în Persia. Grădinile și curțile sunt pline de trandafiri, toate saloanele, camerele de baie sunt presărate cu trandafiri. În tot locul domnește un parfum de rose. În India, încă din evul mediu, eră obiceiul ca cei săraci să aducă tribut regilor trandafiri, cu cari presărau camera lor de culcare. Astăđi cresc trandafiri și în Egipt, unde mai înainte nu eră cunoscută această floare și în grădina Letremane culeg astăđi trandafiri călugării Franciscani. Trandafirul crește și înflorește peste tot în câmpiile arse de soare de lângă golful Bengalia, Rosa sempervivens, în tufșuri unde trăesc tigrii și Eschimoșii găsești drăgălașa Rosa nitida. Creolele din Georgia își împodobesc pletele lor negre ca abanosul cu florile albe, Rosa laevigata, iar Irlandesele cu floarea palidă Rosa rubiginosa.

Grecii au cunoscut rosele din regiunile nordice, la Balcani, unde și ađi se află câmpiile încântătoare

de rose. Grecii cunoșeau rose sălbatică și de grădini. Progresul cultivei trandafirilor are să-l mulțumească Europa Orientului. În timpul cruciadelor a adus contele de Champagne un trandafir din țara sfântului Mormēt și l-a plantat în grădina castelului seu de la Provins.

Italienii din timpul epocii renașcerii au adus exemplare frumoase de trandafiri din Asia.

Franța și Anglia s'au ocupat mai mult cu inobilarea trandafirilor. În anul 1843 se amestecau în Anglia 478 varietăți de trandafiri.

În Jardin de marine din Toulon se află un trandafir ale cărui ramuri acopere 1200 urme pătrate. În fiecare an dă 40—50.000 de trandafiri.

Credințe populare.

— Culese în Ineu, Bihor. —

1.

Doi d'odată să nu bea apă, pentru că al doilea bea sânge.

2.

Cu spatele înainte nu se merge, pentru că plânge Dăeu.

3.

Când tună, nu e dat a ședé pe talpa casei, nici sub grindă, nici pe prag, nici sub horn.

4.

Sămbăta și marți sara când se aduce apă de afară — se țipă mai întēiu din ea în foc, pentru că se poate să fi trecut milostivele peste fântână.

5.

Lunia nu se iau oușele din cuibar, pentru că — se ia norocul de la ele.

6.

În ăiua când fată vaca, nu se dă nimic de la casă, pentru că dai laptele de la vacă.

7.

Goance nu se aduc acasă din pădure, pentru că nu ouă găinele.

8.

Până când nu se pune cloșcă, nu se dau ouș de la casă.

9.

Când e mort la casă, nu se pune cloșcă, că mor puii.

10.

Când ai cloșcă pusă și-ți vine cineva — străin de bea apă, acela trebuie să se odichnească o leacă pe scaun.

11.

În lunia din săptămāna brânzei — se postește pentru norocul vitelor.

12.

Când te mănāncă în palma stāngă, capeți bani, iar dacā în cea dreaptă te mănāncă — atunci dai bani.

AVRAM IGNA.

SALON.

Scrisori din Helveția.

III

Neuchâtel, la 22 iulie.

Domnule redactor,

Când v'am scris epistola primă, cugetam că serbătoarea jubilară de 50 ani a încorporării definitive a cantonului Neuchâtel la confederațiunea helvetică, e împreună cu cea a asociațiunii regnicolare de tragere la tir numită „Tir federal“; mai târziu am aflat că pentru cea de a doua se făceau alte preparații; despre care în altă epistolă, acum voi să continuu firul început.

Întru gloriificarea și perenarea serbătoarei istorice un scriitor talentat de aici, Filip Godet, a scris o piesă teatrală, ce poartă titlul: „Cinquantenaire de la Republique neuchâteloise, Neuchatel Suisse, piece historique en un prologue et 12 tableaux“. Musica piesei e compoziția lui Iosif Laubet. Va dice poate cineva, ce ne interesează pe noi piesa aceasta? — Me esplic de loc: Ne interesează 1. pentru că e istorică și 2. pentru că a fost predată de șesă-ori de 600 actori și 500 cântăreți, afară de musicanți. E un ce aproape ne mai pomenit a vedé pusă în scenă o piesă de atâta sumedenie de actori și cântăreți. Oameni din toată lumea au venit ca să asiste la reprezentațiunea aceasta. Eră așa mare imbulzala, de numai cu 3—4 zile înainte se putea căpétă bilet. 7000 spectatori erau prezenți la fiecare reprezentațiune, ar fi fost și mai mulți dar nu erau locuri mai multe.

Reprezentațiunea s'a pus în scenă într'un pavilion improvisat pe bordul lacului, lângă Academie, pavilionul colosal, ce avea formă de amfiteatru, eră acoperit cu un vél pentru scutirea oaspeților în contra arșiței soarelui și a ploaiei, și de și eră imens, totuș toate locurile erau așa întocmite și aranjate, că din toate părțile se putea vedé scena și audí escelent musica. În fața scenei eră cortina colosală, înaintea cortinei cei 500 de cântăreți, cari numai la intermedii cântau, și erau împărțiți astfel: pe estrada din partea stângă erau damele și fetele mai mari și pe cea din dreapta corul bărbaților și al băieților, vis-à-vis cu cești din urmă erau fetițele; erau patru choruri, cari aci cântau de odată, aci alternativ. Orchestra avea loc nevăzibil de desubt, ca la teatrele wagneriane. Îmi permit a deschide aci o mică parentesă.

Înainte de ce ne-am ocupá pe scurt de piesă, să vedem că de unde s'a putut acuirá atâți actori, acțiți, coriști și coriste? E constatat, că orașul Neuchâtel are numai 18.000 de locuitori, și precumpenind împregiurarea aceasta, vom aflá de aproape imposibil, ca din un așa mic oraș să se fi putut acuirá atâți actori și choriști. Lucrul înse stă așa, că afară de foarte puțini choriști, aduși din provință, ceilalți toți sunt din loc, atât actorii cât și coriști. De aici putem vedé, că însufleșirea și iubirea adevărată și neprăfăcută față de patrie și națiune, e în stare a produce lucruri ad-

mirabile; la aceste se mai adauge concordia, gustul fin, educațiunea elevată și sentimentul față de tot ce e frumos și nobil. Aceste și nu altele au fost motivele cari i-au condus pe locuitorii orașului Neuchâtel, de mic și mare, tiner și bătrân, toți cu toții s'au înșirat sub drapelul conducătorilor. Unul ca toți și toți ca unul în bună înțelegere și în ordine; n'au pregetat a lăsá la o parte afacerile private, ș-au uitat de munca și osteneala cu cari au fost împreunate pregătirile lungi și intensive, toate aceste le-au făcut cu mândrie și plăcere numai ca să-și ajungá scopul, l-au și ajuns, că succesul a fost escelent — a fost splendid.

Asistând la piesa desamintită, nu odată am cugetat la osteneala și eșofările, cari trebuie să le indure la noi toți aceia, cari au curagiul de a întreprinde, câte la o ocașiune festivă, a arangia teatru ori concert. Și trebuie să mărturisesc, că osteneala și eșofarea aranjierilor și conducătorilor nostri nu constá atâta în conducere și instruire, pentru că puteri avem destule și noi, ci mai mult în rugări, umiliri și înduplecări la participare. Și pentru ce aceasta? — doară nu cumva le lipsește oamenilor nostri vre-unul din motivele înșirate mai sus... Voiește și vei puté! Ce pot alții la alte popoare culte face cu voință firmă în mare, întocmai s'ar puté și la noi în mic.

Îmi convin foarte asemănările, drept ce condus de admirețiunea și surprinderea față de cele esperiate aici, mi-am luat voie a face o mică asemănare; îmi place a fi în credința, că nu-mi șchioapătă asemănarea. Dar și de altcum remână în parentesă.

Dar să revenim la piesă. Cuprinsul constá din doue părți alternative: tablourile și intermezurile.

Tablourile, în număr de 12, — afară de apoteosa finală — represintă scene istorice din viața poporului din orașul și cantonul Neuchâtel. Autorul s'a îngrigit ca actorii să vorbească limba timpului respectiv și să le dee în gură vorbe autentice din istorie. Tablourile sunt luate din istoria dintre anii: 1444—1848 și cuprind oareș-cari reproșuri, cari tind a scoate la iveală, că poporul în timpul acesta de foarte multe ori a fost în discordie, ceea ce l-a împedecat a întreprinde o acțiune comună. Unicul timp când s'a confirmat mai mult concordia în viața lor, a fost anul 1848, care a produs fructele ce ați le gustá cu mândrie cu toții. Pune apoi în scenă toate locurile unde s'a întemplat în timp de 600 ani vre-o luptă, descrie admirabil de frumos episoade din viața poporului, luptele atât cele interne cât și cele externe, precum și cele religioase, toate de a rëndul vin înainte. Pentru de a prelucrá o temă ca aceasta, sigur că a trebuit să-l însuflească pe autor geniul patriotismului, care a venit într'ajutor erudițiunii istorice. Argumentele varii și pëtrunđetoare se vedé a fi culesse nu numai din archive, ci și din inimă, ceea ce apare evident din lupta ce o supoartá istoricul cu poetul și viceversa.

Asemene și compositorul a dat dovadă de o fertilitate în invențiune. E admirabil de frumos aranjamentul armonic al psalmului XXXIII și compoziția originală a marșului militarilor numiți: „les armurins“.

Nu pot face o dare de samă mai minuțioasă asupra piesei festive fiind că e prea estinsă, se cuprinde într'o broșură de 200 pagini; afară înse de cele es-puse în general mai adaug, că se începe cu cântarea următoare, executată de întreg corul:

»Quand nous ferions le tour de monde,
Pourrions-nous trouver aucun lieu
Où plus richement surabonde
La magnificence de Dieu». etc.

După aceea apare în prosceniu un nunțiu șchiop (Messenger boiteux) purtând în mână o ruletă de hârtie învechită, care enarează un episod din istorie și numai după aceea se ridică cortina, când se predă în scenă primul act. Intermeziurile aceste se repetază de 12 ori. În fine tabloul cu care se încheie reprezentațiunea, e unul dintre cele mai grandioase și mai superbe tablouri ce se poate vedea în scenă. Acesta ne reprezintă apoteoza patriotismului. Aici ori-ce descriere rămâne palidă și nesatisfăcătoare. 64 fete îmbrăcate în alb purtând pe piept emblema a 64 comune din cantonul de Neuchâtel. și în mână câte o frunză de palmier, precedate de 24 eroi, vin aducând două câte două o coroană, care o așază pe altariul patriei. Apoi 40 bărbați muncitori din cele patru regiuni ale cantonului, câte zece din fiecare: vieri, mineri, pescari, vânători și maiestri, fiecare cu atributul măiestriei sale în mână; și aceștia aduc câte ceva pe altariul patriei din produsele muncii lor. Până ce durează încoronarea și aducerea jertfei pe altariul patriei, corul puternic, ce constă din 500 persoane, cântă prima strofă din imnul național, după aceea mai apare încă odată nunțul, care le dăce un salut, ce se începe astfel: „Salut heureux enfants d'une terre bénie” . . . apoi corul continuă imnul până în sfârșit. Insufletește și aplause ca și cari nu voi mai avea ocaziune să văd nicăieri în viață. La dorința publicului imens de două-spre-zece ori s'a ridicat cortina.

T. BULC.

De la Constanța.

Domnule redactor,

În călătoria dvoastre la Constantinopol din primăvara trecută, ați avut ocazie să vedeți orașul Constanța, înse sub un cer încourat, când vântul nebun ridică colbul stradelor în vârtej amețitoare, cari orbesc ochii, ruinează vestimintele și inspiră un fel de antipatie, cu deosebire în inimile turiștilor, pentru încântătoarea Constanța din timpul sezonului.

Mi-aduc aminte, cum în excursiunea ce-am întreprins la monumentul francez, însoții de doamna Iosif Vulcan, ați avut neplăcerea de a suferi mai mult decât o oră, asprimea unui pui de vânt, de și cumișit în raport cu alte neamuri — de vânturi, dar care străbate până în măduva oaselor, nu cu multă greutate și în pardesiu, cum v'a surprins, v'a impresionat nu tocmai în bine visita în Constanța.

Acest oraș maritim, nefiind pus la adăpostul vreunui munișor, e băntuit în cele trei anotimpuri de vânturi siberiane, încât cu drept cuvânt a fost numit de dl Petre Carp: „Bulevardul siberian”.

Nu de mult am descris într'un articol ocașional iarna din Constanța, și pentru că mi-am permis să spun adevărul, am căzut în disgrația tuturor antreprenorilor de hoteluri, de birturi și cafenele; ba ce e mai mult onorabilii barbieri, sub firma de coafori, m'au amenințat, în mod solidar, de a-mi administra o lecție, de m'ar prinde în ale lor mult elegante saloane „de tuns, frisat și ras cu perdaf”; de cea eu,

de când trăesc în împregiurimile statuei de bronz a străbunului poet Ovidiu, me rad, cum pot — singur, de teama perdafului amenințătorilor mei barbieri coafori.

Iată cu ce ușurință ajunge cineva victima gloatei, când îndrăznește să spue un adevăr în public, cum am avut eu îndrăzneala să afirm sus și tare, în cuvinte subliniate, ca parte finală, că iarna din Constanța: *e o parte însemnată din infernul lui Dante.*

Dar să revin la chestiune.

Iată-ne în Constanța și în timpul sezonului.

E minunat lucru să trăiască cineva câteva zile din viață, sub cerul senin pe lângă țărmul mării.

Dacă adie un vântuleț, marea începe obiceiurile-i undulațiuni. cu brațe de valuri, când în dreapta, când în stânga, când înainte când înapoi.

Atmosfera pe lângă țărm e îmbibată atunci cu un fel de miros plăcut de săruri și vegetațiuni marine. Omul par că nu s'ar mai sătura, respirând suflarea mării. Sborul păsărilor, numite pescari, vestitorii apropiatelor furtuni, lupta acestor vânători iscușiți de peșce pe lângă țărmuri în agonisirea existenței, țipătul lor vag, apropierea vreunei corăbii încărcate la port, ori a vreunui pachebot uriaș; vederea cadinelor învoalate, cari așteaptă în port sosirea rudelor din Constantinopol; ori a vreunui grup de tătari cu ceal-malele cât roata în cap, toate aceste presintă un tablou fermecător, văduț din vreun colț țărmurian al mării.

Împregiurul mării e poezie.

De și coastele ei sunt pe alocurea abrupte, prăpăstioase, singuratic, evocatoare de jale pustie, fără nici o vegetație, căci nu-i prieșce cu nici un chip, totuș cum e acum, va plăcea mult singurătatea aceasta unui suflet visător, care s'ar retrage pe malul mării.

Iar dacă ne-am îndruma în oraș, aci, cu toată activitatea serviciului municipal de a stropi cu prisosință stradele, totuș nu scapă nimeni de dragostea colbului numitelor strade, mai bine îngrigite ca altă dată de când cu visita suveranilor de la 1 iulie anul curent.

Turiștii de altmintelega găsesc multă plăcere în a face de două ori pe zi plimbare cu trenul de plăcere până la „vii”, unde sunt băile. O baie, cu spesele drumului, nu costă mai mult ca 1 leu și 10 bani — bașișu.

Sara, pe bulevard, ce e drept, observ multă lume; dar nu 'nțeleg de ce nu cântă musica? Ba da, ea cântă, înse nu pe bulevard, ci la terasă.

O terasă vastă, iluminată *a giorno*, unde vizitatorul poate să se minuneze la vederea unor ființe exotice, pseudo-artiste-cântărețe, cari debutează în costume straveșii — provocatoare prin excelință, singurele, cari atrag pe risipitori, căci aci intrarea e sărată la preț, mai sărată ca unda mării.

Iar antreprenorii, se dăce că sunt vecinicii pescuitorii de comori: ovrei.

Restul și majoritatea publicului turist se mulțumește cu refrenul produs din plescăitul undei de câte ori se isbește de stâncile țărmuriene.

În privința micilor miserii — scumpete culminantă în alimente, cu deosebire chirile locuințelor.

Dar aceasta-i treaba negustorilor, pe noi puțin ne interesează. Noi trăim în limitele budgetului-hotărît de mai înainte și împregiurul gospodăriei mai avem câte un crainic stăpânitor și monarh absolut al unei duzini de găini active — cari produc tot atâtea ouă minunate în epoca scumpetei.

Me opresc aci — de teama curentului micilor miserii, cari mi-ar spulberă toată poezia din suflet.

PETRU VULCAN.

Adunat de fân în Alpi.

— La ilustrația din nr. acesta. —

Printre munții acoperiți de zăpadă ai Alpilor, pe niște coaste ce se întind spre valea prepastioasă, aici-colo, ca prin minune, natura a produs nițică iarbă verde, care înse numai cu primejdia cea mai mare se poate aduce jos de acolo.

Fete cu papuci (ghete) de lemn și bătuți de de-subt cu cuie, atârinate de mijloc cu funii, taie cu secerea iarba verde și când au tăiat câte un braț, îl leagă snop și cei de-asupra îl trag sus, de unde apoi prin niște spărturi grozave îl duc acasă.

Adunatul acesta e foarte primejdios. Numai un mic greș și biata fată alunecată se rostogolește jos în prăpastia înfricoșată, unde moartea e sigură.

LITERATURĂ.

De la Românii din Balcani. Sub titlul acesta, dl Petru Vulcan a scos la lumină în Constanța un mic volum de anecdote și snoave, urmate de două congrese studențești, al XVII-lea Fălliceni și al XVIII-lea Târgu-Jiu. În prefață, autorul accentuează, că literatura Românilor de la Balcani e în fașe. Puțini au scris în dialectul macedo-român. Nici folkloristica macedo-română n'a fost cercetată încă. Câte snoave, câte anecdote, legende, proverbe, cimitiruri etc. nu zac ascunse în sinul acestui popor! Autorul a mai publicat o broșură de poezii, „Lilicele de la Pind“, în limbă macedo-română. Acum dă câteva snoave și anecdote macedonene, scrise în limba țării-mame. Cele mai multe în versuri, câteva în prosă. A adaus la sfârșit și câteva impresii de la congresele studențești, cari înse nu se potrivește de loc în broșura asta de spirit macedo-român. Prețul 1 leu.

Manual de agricultură rațională. A eșit de sub tipar la Brașov, tipografia A. Mureșianu, volumul al doilea din Manualul de agricultură rațională al dlui dr. George Maior, profesor de agricultură în școala centrală de agricultură de la Ferestrău și în gimnaziul Nifon Mitropolitul. Acesta poartă titlul: „Fitotechnia“ sau cultura specială a plantelor, pentru usul școalelor secundare speciale și superioare de agricultură, învățământul particular și de consultat, pentru agricultorii practici. Cu 202 figuri intercalate în text. Cultura plantelor, ne spune autorul, are de scop să aplice la fiecare plantă în parte, condițiunile firești, pe cari agrolgia sau agricultura generală le-a stabilit în principiu ca indispensabile pentru dezvoltarea tuturor plantelor și să le potrivească în exigențele ei. Totodată ea ne indică mijloacele și metodele cele mai potrivite, pentru fiecare plantă, prin care putem să obținem de la ea recolta cea mai mare și să realizăm cel mai mare beneficiu posibil, fără ca fertilitatea naturală a solului să scadă sau să se sleiască cu totul. Prețul 8 coroane sau 10 lei.

Colecțiunea de basme a dlui George Popescu-Ciocănel, pe care am anunțat-o pe scurt în nr. trecut, cuprindând, afară de basme, snoave și ghicitori, culese direct din gura poporului, este o lucrare de valoare. Culegătorul și-a dat toată silința spre a reproduce textul întocmai, precum l-a auzit din gura poporului. Cartea are 200 de pagini, cu o mulțime de gravuri. Volumul acesta conține o mică parte a colecțiunii de

care dispune dl George Popescu-Ciocănel, institutor și revisor școlar.

O carte rusească despre Români. Cu ocaziunea petrecerii regelui Carol în Moscova a vizitat și Muzeul istoric din Palatul Orujemia, unde sunt expuse multe obiecte de valoare. Conservatorul Muzeului, dl Arseniev, a prezentat Maj. Sale o carte asupra relațiilor Rusiei cu Moldova pe timpul țarului Alexis Mihailovici; regele i-a promis, că acea carte se va traduce în românește la Academia din București.

Biblioteca teatrală. Din colecțiunea aceasta s'a pus sub tipar broșura a cincea, care cuprinde piesa: „Trei doctori“ comedie într'un act, localizată de dna A. Vlaicu din Brașov. Celelalte broșuri vor urmări în curând.

TEATRU.

Societatea pentru fond de teatru român. Am primit din vr'o două locuri cereri de informațiune pentru a se pute face membri la Societatea pentru fond de teatru român. Însemnăm aici pentru cunoștință de obște, că taxele de membri se împart astfel: membru fondator 100 fl., pe viață 50 fl., ordinar 5 fl. pe an. Cassarul comitetului e dl Valeriu Bologa, directorul filialei „Albinei“ în Brașov.

Teatrul Național din București. Directorul general dl Gr. G. Cantacuzino și-a dat dimisiunea, care — se știe — are să fie primită. În cazul acesta se vor introduce reforme personale în conducerea primei scene române. — *Reparațiunea* teatrului a început și se urmează cu mare sârguință.

Piesă nouă. Dl Polizu, cunoscutul autor dramatic, a cetit zilele trecute la Sinaia, înaintea unui cerc restrâns noua sa piesă: „Sburătorul“, comedie modernă în 3 acte. Erau prezente doamnele Lenș și Candiano și domniile Lenș, Ionescu-Gion, V. A. Urechia, general Candiano. Autorul a fost viu felicitat de auditor.

Teatru la Brăila. Trupa P. Marinescu joacă acum la Brăila, unde e bine spriginită. Repertoriul se compune mai cu seamă din farse și piese ușoare. Între actorii escelează E. Nicolau, între actrițele dnele Marinescu și Rozescu.

PICTURĂ.

Succesul unui pictor român. Junele artist-pictor român din România dl Capidan a isbutit să i se primească la Salonul anului acestuia din Paris, o pânză. Acum jurnalul „L'art français“ no 575, reproduce frumoasa pânză a pictorului și însoțește această reproducere cu următoarele îmbucurătoare aprecieri: „Portretul dlui P. N. O. face onoare artistului, care încă june și-a cucerit deja locul printre bunii traducători ai umanității: e. d. Pericle Capidan. Elev al școlii de Belle-arte, unde urmează cursurile dlui Bonnat, dl Capidan are buna inspirațiune de a nu imita servilmente metoda magistrului său. Și-a dat osteneala să privească natura cu propriii ei ochi în toată sinceritatea, cu toată emoțiunea“ . . .

Icoane sfinte. Regele Carol a comandat mai multe icoane sfinte spre a le trimite ca daruri catedralelor din Petersburg, Moscova și Kiew, unde a fost întinpinat cu atâta căldură.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Consistoriul din Sibiu, precum cetim în „Tribuna Poporului”, cu majoritate de voturi a primit ajutorul de stat oferit de guvern pentru preoțimea ortodoxă din arhidieceasă.

Urmașul lui Alexandru Roman. În sfârșit s'a complinit și catedra de limba și literatura română de la universitatea din Budapesta, devenită vacantă prin moartea regretatului Alexandru Roman. După încheierea numerului trecut a apărut în ziarul oficial din Budapesta numirea pentru acest post a dlui Ioan Ciocan, fost profesor și director la gimnasiul din Năsăud, actualminte deputat dietal.

Școalele din Blaș. Programă gimnasiului superior, a preparandiei, școlii normale și școlii de fete gr. cat. din Blaș, pe anul școlar 1897/98 e precedată de o lucrare archeologică a profesorului C. B. Groze, intitulată „Constituțiunea Romanilor”. Din datele școlare scoatem următoarele: corpul didactic se compune astfel, un canonic-director, 22 profesori ordinari, 3 profesori de teologie și 1 profesor suplent, apoi 5 profesori pentru studiile extraordinare și facultative și 2 cateheți. La gimnasiu au fost înscriși 426 elevi, din cari la sfârșit au rămas 418. Români 402; gr. cat. 322, gr. or. 80. La preparandie au fost 112 elevi, toți Români, gr. c. 109, gr. or. 3. La școala normală 81 elevi, din cari 80 Români. La școala elementară de fete 92 eleve; la cea superioară 23.

Gimnasiul din Beiuș. Am primit Programă gimnasiului superior gr. cat. și a școlilor elementare din Beiuș pe anul școlar 1897—98, redactată de Ioan Butean, director și profesor. Programă se deschide cu prelișul studiului archeologic al dlui profesor T. Bule, intitulat „Pompei”, care e continuarea schițelor sale din Italia, nu de mult încheiate în foaia noastră. Din datele școlare scoatem următoarele: la gimnasiu au fost 13 profesori ordinari, 2 suplenți, 4 cateheți și 3 profesori de studii extraordinare. Numărul studenților 324 ordinari, 4 privațiști; din aceștia la finea anului au fost 306 ordinari și 3 privațiști. Români 251, maghiari 58; greco-catolici 150, greco-orientali 101; rom. cat. 24, ev.-ref. 8, israeliți 26. La școlile elementare 1 director, 3 docenți și 4 cateheți. Elevi, până la finea anului, 90; gr.-cat. 46, gr.-or. 35, rom.-cat. 8, reformați 1. Înscrierile pentru viitorul an școlar se fac în 1, 2 și 3 septembrie n.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. Traian Șincai, candidat de avocat, originar din părțile sălmărene, și dșoara Lucia Feier, fiica dlui George Feier, avocat în Boroș-Ineu, la 7 august n. ș-au serbat cununia în Boroș-Ineu. La actul cununii, oficiat de părintele protopresbiter Constantin Gurban, nuni au fost: din partea mirelui dl George Lazaru avocat în Vinga, cu doamna; din partea miresei, dl Mihaiu Veliciu, avocat în Chișineu, cu doamna. După cununie a urmat prânz la părinții miresei și cu trenul de după mieznoapte părechia nouă a plecat în voiagiu nupțial. — Dl Vasile V. Șuteu, licențiat al facultății de litere din București, s'a logodit la băile din Sângiorgiul-român cu dșoara Mărioara Borgovan, fiica dlui profesor Vasile V. Borgovan din București. — Dl Alexandru Borxa, medic în Abrud, la 4 august n. ș-a serbat cununia în Bucium-Izbita cu

dșoara Sabina David, fiica dlui Candin David din Bucium-Șasa. — Dl Rudolf N. Oghhidan, fiul repositului comerciant N. Orghidan din Brașov, s'a logodit cu dșoara Tini V. Popovici, fiica dlui Basiliu Popovici, cunoscutul mésar din Brașov. — Dl Ioan Mihali și dșoara Amalia Pop s'au cununat la 11 august în Berind.

De la curtea României. Regele Carol și regina Elisabeta vor plecă la 3/15 sau 4/16 august la Ragaz; iar prințul Ferdinand la Kreuznach, unde se află deja principesa Maria.

Dl Gubernatis la Sinaia. Aflăm că dl comite de Gubernatis, care a publicat de curând o lucrare foarte interesantă asupra României, va sosi zilele acestea la Sinaia, unde va rămâne de ce zile găzduit de dl V. A. Urechia. Dl Gubernatis călătorește acum spre Orient, în interesul studiilor ce prepară pentru congresul orientaliștilor ce se va ține la Roma în octombrie anul viitor.

Asociațiunea. *Despărțământul Blaș* a ținut adunarea sa generală în comuna Veza și a reușit foarte bine. A fost de față și mitropolitul Mihályi, prepositul Moldovan și alți fruntași. S'a ținut și o expoziție de lucrări de mână femeiești, împărțindu-se 23 premii. O comisiune de dame a ales obiectele de premiat. — *Despărțământul Brad* se va întruni în adunare generală la 14 august n. în Băiță, sub presiunea dlui V. Damian, notar dl dr. I. Radu. — *Despărțământul Sătmar*, despre care n'am aflat să fi lucrat ceva, este convocat de către directorul despărțământului, dl Gavrilă Lazăr de Purcăreți, pentru alegerea noului comitet cercual la Seini pe 25 august n.

Portretul regelui Carol insultat. Din Vâlcele (Előpatak) scriu „Gazetei” doi oaspeți din România, că la 31 iulie n., după balul dat în sara aceea, un grup de oaspeți unguri s'a dus cu muzica în sala restaurantului Mora și unul a rupt în bucăți portretul regelui României, care sta acolo de un pătrar de secol. Faptul acesta nu ne miră; ne mirăm înse că a doua zi toți oaspeții din România nu au plecat de acolo. Aflăm tocmai acum, din acelaș izvor, că oaspeții români de la băi au încetat să mai cerceteze acel restaurant. Indignațiunea a fost așa de mare, încât mai multe familii s'au și hotărât să plece din Előpatak.

Eliberat din Seghedin. Dl George Făgărășan, învătător în comuna Tūr lângă Blaș, care a fost condamnat la un an și jumătate, pentru că cu corul înființat de dsa în acea comună a cântat „Deșteaptă-te Române!” — după petrecere de un an și 4 luni în temniță și închisoare, a fost eliberat, iertându-i-se restul pedepsei.

Petreceri de vară. La *Reghin* tinerimea română de acolo și din împrejurime a aranjat la 10 august n. o petrecere de vară în promenada orașului. — La *Bran* studențimea universitară a dat luni în 8 august n. o petrecere de vară. — La *Chiraleș*, comitatul Solnoc-Doboca, inteligența română a dat joi la 11 august petrecere în castelul contelui Bethlen. — La *Dobra* poporeni gr. cat. vor aranjă la 6/18 august o petrecere cu dans în pavilionul grădinei publice.

Museu național în Suceava. În Bucovina s'au întreprins săpături la temelile și împregiurul palatului din Suceava, construit de Stefan cel Mare. Căutările sunt conduse de archeologul austriac Ronstärfer și mai multe obiecte interesante au fost deja descoperite. Dl cavaler Pruncu, deputat român în dieta din Bucovina, în acord cu mai mulți notabili români, a decis de a

crea o societate în vederea fondării unui muzeu național la Suceava, unde vor fi conservate aceste prețioase obiecte istorice.

De ale indolenței românești. *Comitetul despărțământului Sibîiu* al Asociațiunii a adresat încă în februarie un apel către fruntașii din toate comunele aceluia despărțământ invitându-i a înființa agenture comunale. E bine, cu toate că acest apel s'a trimis fiecărui fruntaș anume, după cum aflăm din „Telegraful Român”, nici unul din ei n'a raportat încă să se fi făcut undeva o agentură. — *Despărțământul Sas-Sebeș* avea să-și țină adunarea generală la St. Ilie, înse aceea — după cum ne spune același diar — a fost neînchipuit de slab cercetată, încât a trebuit să se decidă convocarea unei adunări extraordinare la toamnă, când doar timpul va fi mai priincios. — *In Alba-Iulia* adunarea despărțământului a reușit și mai slab, n'au fost de față decât vr'o 30—40, iar din partea locului numai 3 ênși. — *La Mureș-Ludoș*, în adunarea despărțământului, ținută sub presiunea dlui V. Suci, paroc în Căpușul-de-Câmpie, n'au luat parte decât 15—20 de persoane, din popor nime; iar sara la bal cel puțin 200. Care va să dică, unde e vorba să se facă jertfe materiale pentru cultura națională, toți se retrag; dar la petreceri vine lume multă. — *In Sân-Martinul de Câmpie* s'a pus vîrf la toate. La adunarea despărțământului nu s'au înfăoșat nici două-deci de ênși, nici chiar președintele; un membru din comitet, care nici nu ș-a plătit taxa, s'a retras. Delegați pentru adunarea din Beiuș nu s'a ales, nici nu s'a oferit nimeni.

Au murit: *Ioan Zojka*, concipist la direcțiunea regească de finanțe în Oradea-mare, la 7 august, în etate de 58 ani; *Maria Ionașcu* n. Lazar, la Năsăud în 31 iunie n. în etate de 65 ani; *Silvia Cardoso*, fiica dlui Petru D. Cardoso, învățător gr. c. în Poceiu, la 31 iulie, în etate de 17 ani.

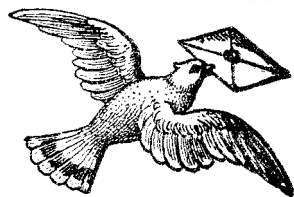
DIN LUME.

Visita regelui Carol în Rusia a fost o adevărată afirmațiune a armatei române, căci înțeleptul și viteazul suveran pretotindene a accentuat cooperarea vitejească a aceleia la Plevna. Din Moscova regele și prințul Ferdinand s'au dus la Kiew, unde au luat reședința la palatul imperial. Aici s'a dat un prânț și un concert de cătră corurile Societății Micei Rusii, cari au cântat cu multă vioiciune imnul național românesc pe românește. Ziua s'a sfîrșit printr'un splendid foc de artificii. A doua zi a fost un prânț de gală la palatul imperial, unde, la toaștul regelui, generalul Dragomirov a răspuns astfel: „Dlor, Ve propun să bem în sănătatea regelui României, pentru prosperitatea poporului Seu și a armatei Sale. Fac urări ca frăția armatelor noastre, care a fost întărită prin sânge la Plevna, să urmeze pentru totdeauna; fiind că ceea-ce a fost consfințit prin sânge, este bine consfințit și solid consfințit. În sănătatea Majestății Voastre, Sire, și a Augustei Voastre Familii!” Regele a luat din nou cuvîntul și a dis: „Foarte mișcat de amabilele cuvinte ce Excelența Voastră Mi-a adresat acum, Ve mulțumesc din toată inima pentru ele, precum și pentru strălucita și călduroasa primire ce Mi-a fost făcută în vechea cetate a Kievului. Sînt cu atît mai mult satisfăcut de a fi putut vizita acest oraș important, că am avut mai întîiu bucuria de a revede pe Excelența

Voastră, ale căreia înalte calități militare sînt prețuite de toată lumea, și de a saluta trupele cari au luat parte împreună cu armata Mea la luptele și la victoriile dinaintea Plevnei. Eram mîndru de a comanda dinaintea inimicului corpul al 9-lea, cu care o nouă legătură Me unește prin regimentul ce Majestatea Sa Mi-a conferit. Consider ca de datoria Mea de a închina paharul Meu în memoria unui fost comandant al acestui corp, a generalului baron de Kruedner, și în onoarea înștrilor șefi ai armatei imperiale, în sănătatea căreia ridic un toast: Trăiască armata imperială, cu care armata Mea este unită prin frăția de arme, care Ne-a condus la victorie!” — De la Kiew, regele, prințul moștenitor și suita, s'au întors în țara pe la Burdujeni, unde s'a făcut o primire strălucită, precum și la toate stațiile. Duminică sara la 9 au sosit la Sinaia, în mijlocul unei mulțimi entusiaste.

Pacea între Spania și statele unite americane se poate considera ca încheiată, căci n'are decât să fie aprobată și de parlament. Spania, învinsă cu desevîșire, cedează Americii insulele Cuba și Porto-Rico, o insulă din grupul Lidronelor și o stație de cărbuni în Filipine.

Poșta redacției.

Strada crîmîi 11. Lucrările bune totdeauna sînt primite cu plăcere. Directorul nostru atuncia n'a fost acasă, de aceea nu v'a răspuns numai decât Credem că au primit revista regulat.

Satu-nou. Ați primit de sigur răspunsul nostru. Ne bucurăm că Societatea pentru fond de teatru român a atras și pe acolo interesarea publicului.

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2

Intemeiată la 1887,

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abzicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comanda

7—12

Diracțiunea institutului.